

6 § Svar på interpellation 2006/07:373 om naturturism

Anf. 10 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Berit Högman har frågat mig dels om jag avser att verka för ett genomförande av förslaget om inskränkningar i allemansrätten och när detta förslag kommer att realiseras, dels vilka åtgärder jag mot bakgrund av detta förslag är beredd att vidta för att underlätta en utveckling av naturturismen.

Jag delar Berit Högmans uppfattning att naturturismen har en stor utvecklingspotential och att intresset för naturturism och ekoturism växer. Som jag framhöll vid den nyligen förda interpellationsdebatten om besöksnäringen är turistnäringen, liksom många andra näringar, framför allt beroende av goda generella villkor för företagande och entreprenörskap, men också av specifika insatser inom ramen för turistpolitiken.

Allemansrätten gäller för alla. Den har kommit att få stor betydelse inte bara för den enskilde utan också för organisationer och turistnäring. Dessa har ingen egen allemansrätt men kan i sin verksamhet dra nytta av att allemansrätten finns.

Mot bakgrund av att det startar allt fler företag inom naturturismen, vilket är glädjande, blir naturligen utnyttjandet av annans mark stort för vissa markägare. För att vi ska uppnå hållbar utveckling inom alla områden, och då även inom turismen, ska utvecklingen ske med hänsyn till de tre pelarna – ekologisk, ekonomisk och social utveckling. Om inte lokalbefolkningen är tillfreds med utvecklingen kan det uppstå konflikter som påverkar turistföretagaren på ett negativt sätt.

En gemensam motion från Centerpartiet, Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna lämnades till riksdagen med anledning av propositionen *En politik för en långsiktig konkurrenskraftig svensk turistnäring* som riksdagen beslutade om i juni 2005. I motionen framhöll vi att allemansrätten ger fantastiska möjligheter till naturturism.

För närvarande krävs inte samtycke av markägaren för att få starta turistverksamhet på annans mark så länge inte skada eller olägenhet uppstår. Detta är en definitionsfråga som kan leda till olyckliga konflikter som inte gynnar utvecklingen av landsbygdsturismen.

Äganderätten är intimt förknippad med ett personligt ansvar att förvalta och utveckla för kommande generationer. Äganderätten är också förknippad med personligt risktagande, ofta i kombination med hårt arbete, vilka sammantaget utgör en viktig utvecklingskraft i samhället. Nyttjande av privat skog, mark eller vattendrag för kommersiella syften bör därför bygga på ett gott samarbete med markägare, oavsett om det är det svenska folket i form av Sveaskog eller en enskild skogsägare.

Jag anser därför att turistföretagen och markägarna bör sträva efter att komma överens om hur naturturismen ska bedrivas. Detta ska naturligtvis ske under ömsesidigt hänsynstagande.

Anf. 11 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Anledningen till interpellationen var att jag sist du och jag hade en debatt här kände att den här frågan blev hängande i luften.

Jag konstaterar att jag måste ha uttryckt mig väldigt oklart i mina frågeställningar eftersom svaret är så oklart. Maud Olofsson hävdar att markägarna och turistföretagen ska bli överens om hur naturturism ska bedrivas. Detta reser för mig fler frågor än det ger svar. Vem är skyldig att ta initiativet? Är det företagaren, eller är det markägaren? När är ett avtal befogat? Bygger det på ett visst antal människor som besöker denna natur, eller är det en viss mängd tid i naturen som är avgörande för om det krävs ett avtal eller inte? Gäller det all form av

verksamhet? Måste "Kröskongen", han som köper och säljer lingon i Värmland, ha avtal med markägare i händelse av att han kontrakterar utländsk arbetskraft för att plocka bären? Hur mycket tid, kraft och byråkrati ska cykelpaketarrangören behöva lägga på att söka kontakt med markägare utifall cyklisten stannar till i naturen längs vägen, exempelvis längs Göta kanal som är en populär cykelled?

På sina håll i Sverige är dessutom markägarna otroligt många och inte alls tillhörande lokalbefolkningen. En markägare kan vara en storstadsbo som knappt satt sin fot på denna mark eftersom han eller hon har ärvt den.

Är syftet med förslaget att stärka äganderätten, eller är syftet att stärka naturturismen och de företag som bedriver naturturism? Och framför allt: Är detta en regelförenkling för företagen?

Anf. 12 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Berit Högman och jag är överens om att naturturismen och den småskaliga turismen är viktiga. Jag kan också se framför mig att vi kommer att få fler företag som nyttjar svensk natur för att skapa tillväxt och utveckling framöver, och det är bra.

Vi ska dock inte blunda för att det finns konflikter i detta. Berit Högman pekade på en rad av dem. Jag tror att det är väldigt viktigt att se dessa företags intresse av att använda naturen – men också, vilket Berit Högman inte ägnade så mycket tid åt, att se den privata äganderättens roll. Det är inte särskilt roligt för mig som privat markägare om vi hamnar i ett läge där enskilda turistföretag har verksamheter på min privata fastighet som jag inte ens vet om och än mindre är tillfrågad om eller har något avtal kring.

Om vi ska kunna behålla äganderätten i Sverige måste det finnas ett stort ansvar. Jag tycker att Socialdemokraterna under lång tid har negligerat äganderättens roll i de här sammanhangen.

Jag inser att vi inte kommer att kunna skriva några regler som reglerar vartenda enskilt ärende som till exempel Berit Högman ger exempel på. Men det är väldigt viktigt att det finns en balans mellan möjligheten att ha den här typen av turism samtidigt som man också skyddar den privata äganderätten, annars blir det här ett ohållbart system.

Om villaområden skulle omfattas av den här typen av lagstiftning är det rätt svårt att tänka sig att man skulle acceptera möjligheten för olika turistföretag att tränga in i trädgårdar och annat på den privata marken. Det skulle skapa otroligt många konflikter.

Jag hoppas bara att vi kan skapa en stor kunskap och medvetenhet hos dessa företag om hur viktigt det är med kommunikationen. Finns inte den riskerar vi att skapa konflikter i framtiden, och det vore inte heller bra för de turister som ska komma och besöka olika delar av landet.

Jag vill ha en balans mellan äganderätten och olika turistföretags möjligheter att bedriva verksamhet, och jag vill att det ska finnas ett bra samtalsklimat. Det är bara så vi också kan få en bra turistprodukt.

Anf. 13 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Det är ju inte så att allemansrätten ger oss rätt att tälta i grannens trädgård, så det ska vi väl inte hitta på.

Maud Olofsson är tydlig med att uttrycka en vilja och en ambition. Men bygger det fortfarande på frivillighetens väg? Vem ska ta initiativet om man inte kommer överens? Vad blir konsekvensen för den turistföretagare som missar en markägare? Om jag förstår det rätt har statsrådet inte för avsikt att lagstifta i frågan, utan det är så att säga en offentlig uttryckt önskan. Hur ska denna önskan uttryckas till turistföretagarna? Jag har mött flera

turistföretagare som är bekymrade över detta. Det är klart att man har vidtalat markägare när det finns en påtaglig risk för slitage eller när det till exempel handlar om tillfällig parkering. Men att ha koll på varenda markägare när Sverige ser ut som det gör är ett hinder för att utöva naturturism. Vi har även frågan om jaktturismen. Den är nog så bekymmersam. Jag måste ändå ställa frågan: Har statsrådet för avsikt att reglera den här frågan i lag eller är det bara en offentligt uttryckt önskan att uppnå denna balans mellan två olika intressen?

Anf. 14 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Som Berit Högman mycket riktigt påpekar handlar det om två intressen. Jag kan konstatera att både i frågan och i övriga anföranden talar Berit Högman endast för den ena parten. Det skulle vara intressant att höra Socialdemokraternas syn på den privata äganderätten. Är det möjligt för olika turistföretagare att strunta i den eller ska vi ha den balans jag pratar om där vi respekterar turistföretagare som utvecklar sin verksamhet och som kan nyttja naturen, men också respekterar den privata markägarens egna önskingar om vad som ska ske på den här marken.

Nej, det finns ingen möjlighet att tälta i grannens trädgård. Men jag tror att rätt många kan förstå den frustration och de konflikter som kan uppstå om en markägare som har ett markområde en dag upptäcker en kommersiell verksamhet som man inte ens känner till på sin egen mark.

Vi ska inte krångla till detta, men jag tycker att det finns en anledning för statsmakterna att markera att det bör finnas en balans mellan den privata äganderätten och dessa företags intressen. Ju mer vi kan göra på frivillig väg desto bättre är det.

En av delarna i regeringens svenska turistpolitik är att se till att olika företag som ska verka sida vid sida faktiskt har möjlighet att göra det. Vi kan också hitta mötesplatser där vi kan få möjlighet att diskutera. Ju mindre vi behöver lagstifta och ju mindre regler och krångel desto bättre. Men vi i den nya regeringen vill ha en balans mellan den privata äganderätten och enskilda turistföretagares rätt att använda mark för kommersiella ändamål.

Jag tycker också att man ska se att hela turistpolitiken syftar till att vi ska kunna använda naturresurserna i vårt land. Småföretagspolitiken i kombination med regeringens turistpolitik kommer att ge stora möjligheter för många företagare framöver. Men om det ska fungera måste vi alla ta ansvar och inte bygga upp nya konflikter när vi nu ser den här positiva utvecklingen. Det finns väldigt mycket jobb att skapa, inte minst ute på landsbygden och i småorterna.

Anf. 15 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Jag tolkar sammanfattningsvis svaret så här: Maud Olofsson har inte för avsikt att föreslå en lagstiftning på området, utan det är ett offentligt uttryckt önskemål om att turistföretag och markägare ska bli överens. Om man inte blir det finns det ingen juridik att luta sig mot mer än det som finns reglerat i miljöbalken.

Vilken ordning har vi då bringat i denna fråga? Vi behöver alltså inte ens ta ställning till vems intressen vi håller på, markägarens eller turistföretagarens. Vi kan bara konstatera att det är ett oreglerat område som denna debatt inte har bringat någon som helst klarhet i. Då är det även i fortsättningen ett bekymmer för företagare som vill bedriva naturturism.

Jag tackar i alla fall för debatten.

Anf. 16 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag tycker att debatten har varit väldigt tydlig. Den har klargjort att Socialdemokraterna inte är särskilt angelägna om att värna den privata äganderätten. Berit Högman har ju inte kunnat nämna ett enda argument för varför man ska försvara den, men vi har hört väldigt många argument för den andra sidan.

Jag och regeringen tycker att vi måste uppnå en balans mellan de intressen som enskilda turistföretagare har på annans mark och äganderätten. Vi kan inte i minsta detalj reglera detta, men ambitionen måste vara att vi får ett bra samtalsklimat mellan de olika turistföretagare som ska agera, att grunden ska vara att samtalet mellan intressena sker innan man etablerar en kommersiell verksamhet och att man också kommer överens om spelreglerna.

Den här regeringen har en mycket tydligare syn på och respekt för den privata äganderätten än vad den tidigare regeringen har haft. Om debatten kan klargöra detta är det bra.

Överläggningen var härmed avslutad.